

С О В Е Т Т У Р Г У З У Г

Кошкак удуртулганың түннели

Ажылчы чоннар депутаттарынын Чаа-Хөл район Советинин XI сессиясы чокта чаа болуп эрткен. Сессияга 1952—1953 чылдарда мал кыштагладышыкынын дугайында районун көдээ ажыл-агый килдизинин эргелекчизи эш Балчий-оолдун болгаш колхозтарда тудуг, сууржулга ажылынын дугайында районда көдээ болгаш колхозтар тудуунун килдизинин эргелекчизи эш Капомотун илеткедери дыйнап чугаалашкан.

накчы ажылдаан дээш 4 малчыннарны «Социалисттик көдээ ажыл-агыйның мурнакчысы» деп демдек-биле, 3 малчыннарны область Советинин күүсекчи комитеди акша-биле шааннаан. Бо чылын районда чаңгыс-ай хевиринин 12 чаа кажжааларын туткан болгаш 250 кажжааларын септээн. «Бай-Булуң», Ленин аттыг колхозтар мал кыштагладышыкынын эки белеткедиг чорутканы-биле колхозтуң малы четчир санныг кажжаа-биле хандырттыган.

минге ажылгаарынче кичээнгей салбаан. Тудуг ажылы районун колхозтарында четпес. Колхозтар чуртталга бажыны тудар планын база мал кажжаалары тудар планын чартык кезин чедир күүсетпээн. Тудуп тургускан бажыннар кырыша, печка чок. Тудуг бригадаларын ол ажылдан чартыктырып, өске ажылдарже кирер чоруктар бар. Оон ужурундан тудуг ажылы ам безин чорувайн турар. Бидыг таварылга «Тиилелге», Молотов аттыг колхозтарда бар.

Комсомолчу Павел Бунаков. Кызылдың септелге-механик заводунда ийи чыл чедир ажылдап турар. Ам эш Бунаков чыл программанын дооскаш, 1953 чылдын үлүүнде ажылдап турар. Чурукта: П. Бунаковтуң өрүмнээр станокта ажылдап турары. Чуруу А. Ермолаевтин.

КОЛХОЗ ТУДУУНДА

Чуртталга чаагай болган

ХАНДАГАПТЫ. (Радио-биле). Быдаргай хуу ажыл-агыйдан коллективтик чаагай амдыралче шилчип турар бистин областа тудуг суурнуң айтыры онза негелдеги. Бо талазы-биле Өвүр районунун ажылчы чоннары биче эвес көргүзүлгелерин болган.

кен. Амгы үеде колхозтар төптөрине социалисттик чаа суурлар көрүштүг калбарып турар. Чуртталганың чаагай амдыралына чүгле бажын тудуп алыры чедиккени ол эвес, анчаа чаа печкалары кылыр, чугайлашыкынын чорудар деп чүвени ажылчы чон-медеридиг билип турар. Районда 4 колхоз боттары тус-бүрү тууйбу бугурулгелерин болган. ол ишкеш 5 кезек черде чугай өртөдир бугурулгелер база ажытылган.

Бызаңчыларның чөвүлел хуралы

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чокта чаа Чөөн-Хемчик районунун мурнакчы бызаңчыларның чөвүлел хуралы болган. Анаа колхоз тудугларынын бо чылгы күүселдези болгаш көвир чыдаа ол талазы-биле сорулгалар дугайында район Советинин күүскомунун даргазы эш Даваа илеткел кылган.

Ылангыя «Кызыл тараачын» колхоз бо чылын 19 чуртталга бажыннары тудар планын 23 кылдыр күүсеткен. Калинин аттыг база «Искра» колхозтар тудуг планынын ажыр күүсеткенер.

Шитпирни амдыралга боттандыраар

Колхозтарда тудуг ажылынын планынын күүселдезинин дугайында болгаш моон сонгаары сорулгалары Эрэин район Советинин X сессиясына чугаалашкан. Тудуг бригадаларына дуржулгалыг бызаңчы колхозчуларны быжылап оларнын ортузунга ажылды эки организастап чорутканы-биле районун колхозтары тудуг планын эки күүседип шыдаан.

ны эки шынарлыг бажыннар-биле хандырып шыдаан. Колхозтарын тудуг бригадаларында ажылды элээн четпестер ам-даа барын депутаттар шүгүмчүлээн.

зынын база колхоз бугурулгезинин талазы-биле тудуг планы ыракка чедир күүсетинмээн. Районун колхозтарынын тудуг ажылына тыпсыр чөвүленин 40 муң ажыг рубль амга чедир ажылдаттырмаан. Чээли тарадылганын талазы-биле ажылды районун сан аялдамчалары чедир үнелөөзини депутаттар шүгүмчүлээн.

Күзелвис бүдер

Бистин Төрээн чуртувустун анык өскенин кандыг-ла бир тускай эртем чедип алыр дээр күзели боттаныр. Бистерин күзелвис—эмчи. Ол күзел ам удатпас боттаныр. Бис Красноярскинин медицина институтунда өөренип турар бис.

Келир чылдың тудугларына

Сүт-Хөл районун «Сталинчы орук» колхозун баштаар чери келир чылдың тудуунга ыяшты белеткеп турар. Тудуг бригадасына немей 8 атыт. 9 кижини тайгага тудуг ыяжи кезип белеткээри-биле эш Откупкинни баштады бир бригаданы аткарып чоруткан.

Ук бригада 4 хонукта 416 санныг ыяшты кезип, чер агында сөөртүп белеткээ. Тудуг ыяжынын белеткелинде эштер Найдан, Сенлажи, херээжен Чудур болгаш өскелер-даа мурнакчалар болуп, ак-сеткилди кызымаккай ажылдап, ыяш белеткелин үргүлчүлөп турарлар.

ЧОННУҢ ИДЕГЕЛИН АЛГАН

Барыш-Хемчик районун Шекпээрде «Красный пахарь» колхозта почтачы коммунист Ооржак Чыртаков-оол 10 ажыг чыл ишинде ажылдап турар.

чорудуп турар. База солун номчулганын, беселелерин үргүлчү чорудуп турар. Коммунист почтачыга солун тарадылганын болгаш чедирлелгенин талазы-биле онза чылдаган чокка үзүктелешкин болуп көрбээн.

гүвү хүлээлгезин база-ла ак сеткилди күүседип, колхозта четпестерин хүн-бүрүде илередип турар. Почтачы кижинин хүндүлүг хүлээлгезин коммунист Чыртаков-оол көчүгү эки билер болгаш ол хүлээлгезин ак-сеткилди күүседип, чонун хүндүлгенин чедип алан.

Студентилер бо черлерге аарыг кижинин аарыгын төгүзүп бижи, аарыгын каячпач тыялганын, аарыг кижини шивчип, ол кижини чугаазындан тодараткыш, аарыгын канчаар эмнээриниң база болдурбазынын дугайында тайылбырларын эм-недикчилерге кылып турар.

«ШЫННЫҢ» МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

«Кыштаглашыкыңче кичээнгей салыр»

Бо чылдын ноябрь 2-де үнген № 215 «Шын» солунга Сүт-Хөл районун Калинин аттыг болгаш Жданов аттыг колхозтарында мал кыштагладышыкынын ажылы багай организастап турар дугайы бижээн.

«Почта ажылын экижидер»

Ноябрь 15-те үнген № 221 «Шын» солунга Сүт-Хөл районун Алдан-Мадырда Калинин аттыг колхозтуң почтачы Дегенин ажылынга харысалга чогуң бижээн.

ССРЭ-де болгаш капиталисттик чурттарда национал орулга дугайында

ССРЭ-ниң хөгжүлдезинин бешки беш чыл планы болза, бистин чуртувустун ажыл-агыйынын бугу адыралынын болгаш культуразынын, база совет улустун материалдыг чаагай амдыралынын улам ыяйгы хандырылганын айтып турар.

тургустунар. Ол материалдыг үнелиг чүдүлдер болза, катышкан продукт болуп турар, ону материалдыг бугурулгенин ажылдакчылары кандыг бир үенин ишинде тургузар. Нийтиледик нийти (катышкан) продукциязы болза, материалдыг бугурулгени шуут-ла бугуруп турар улус ажыл-агыйынын дараазында адыралы: үлетпүрге, көдээ ажыл-агыйга, чүкч транспорттуңа, харылзаага (оон хандырыкчы бугурулгезинге) салдыгын бугурулгелер рольдарын күүседип турар кезээ (бараанын шарыры, кадагалары болгаш транспорттары) элэн чергелиг хевирлерин бугуруп тургузар.

рук узуткатынган. Бистин чуртувустун экономиказы социалисттик бугурулгенин делгерейтег катапташыкынын хоойлуларынга үндөзилетинип хөгжүп турар. Ынчангаш национал орулганын тургустунар дөстери болза, дарлаашкындан хостуг, эштелгенин калды ажылдакчыгазынга үндөзилетинген совет кижилеринин нийти күңажылы болур. ССРЭ-ниң бүгү национал орулганы чонуну болуп турар.

шияларынын эргезинге арттар болгаш социалисттик бугурулгенин болгаш күрүнеден ап чорудар өскөдөө хемчеглерин боттанышыкынарына барып турар.

турганындан 1952 чылда 2.900 чедир өскөн. Капиталисттик чурттарда бугурулгенин чепсек-херекселдине хуу өнчү туруп турар болганда байдал оортан сыр өске болуп турар. Ында национал орулга ажылчыларнын болгаш тараачыларнын күш-ажылынын эң-не черлик өзү-биле дарлап турары-биле тургустунар. Ында национал орулганы тургузарына кандыг-даа киржилге чок мангыс аңгылар шивчээлип ап турарлар.

чүгүле 25 хуузу онаажып турда, арткан 75 хуузуң дарлакчы мангыс аңгылар ажылдап турган. Капиталисттик чурттардык бөө-чепсекти элдер бугуруп үндүрүп турары болгаш чер бөмбүрээниң булуңнарында чорудуп турары үптөкчи дайыннары болза, шериг чарыгдаларын хөлчөк улгатырып, ажыл чок чорукту өстүрүп турда, империалисттик араатаннарнын карманнарынче кирер кончаазы уламна улгадып, оларнын национал орулганы шивчээлип алыр хуузу уламна өзүп турар. а национал орулганы боттары-биле тургузуп турар ажылчы чоннарын национал орулганын алыр үлүг улам-на кудулап, оларнын амдырал байдалы соксаал чокка кудулап турар.

Кыдат Улус Республикада

Кыдат-совет найыралдың айының түңелдери

ПЕКИН. Кыдат-совет найыралдың чедишикинниг эрткен айының түңелдери кыдат парлагга үндүрү турар. Кыдат-совет найыралдың айына чүс-чүс муң пропаганда кирешкен. Чүгүлө Хэбэй болгаш Цзянсу мжуларда көдээ районнарга айны эрттиреринге 900 муң ажыг пропаганда кирешкен. Митингилер болгаш хуралдар бүгү чуртка чоруп турган. Совет Эвилелинин дугайында илеткелдери болгаш беседаларны номчуп фото-делгелгелерин тургузуп, совет кино-чурдуктарны көргүзүп турган. Чорутунган бүгү ажал болза, кыдат-совет найыралды быжыглары болгаш коммунизм тургузушкунунун херээнге совет улустун чедишикиннерибиле улустун калбак массаларын таныштырары дээш шимчээшининг калбак хөгжүлдериңе дузалаан деп «Женьминьжибао» солун бижип турар.

Совет кино-чурдуктар улуг чедишикиннеридиг болган. Четче эвес медээлер өзугаар алырга, совет кино-чурдуктарын фестивалы болуп эрткен 67 хоорайларга көрүкчүлериңи саны 40 миллион ажып турган. Уханьга 1400 илеткелдери чоруткан, ону 547 муң кижи дыңнаан. Кыдат-совет найыралдың айы эрттире-

ринге чурттуң бүгү национал районнарын чону калбаа-биле киришкен.

Үлөтүр болгаш көдээ ажал-агай талазы-биле мурнакчы совет дуржулганы өөренир чорук кыдат-совет найырал айы эрттирип турар үеде улам калбарган деп «Женьминьжибао» солун демдегеп турар.

Кыдат-совет найыралдың айы Тяньунга улуг чедишикинниг болуп эрткен. Айның эгезинден тура декабрь 6-га чедир кыдат-совет найыралдың ниитилелинге 120 муң ажыг кижи кирген. Ай дургузунда Тяньцзиньтин 1300 муң чурттакчылары совет кино-чурдуктарны көргөн. Фабрикаларнын болгаш заводтарнын ажалчынарны база албан хаакчыттары күш-ажылдын мурнакчы совет методтарын өөренириниң болгаш шингээдип алырын талазы-биле хүлээлгелери ап турарлар. Тяньцзиньнин, каң шуктуур заводунун ажалчынарны чыл онаалдазын Улуг Октябрын 35 чыл онга чедир күсеткеш, ам ол онаалданы дыка аңгар күүседери дээш чаржып турарлар.

(СЭТА).

Кыдат ажалчынарның бүдүрүлгө чедишикиннери

ПЕКИН. Кыдат-совет найыралдың айына алдар кылдыр Кыдат Улус Республиканын дыка хөй үлөтүр бүдүрүлгелери продукция бүдүрүп үндүренир улугтарынын болгаш оон шынарны экижидеринин хүлээлгелерин алганнар. Ол хүлээлгелерин ажалчынар чедишикинниг күүсөдип турарлар. Чижээ. Шанхайда күрүнениң ийги пөс-таавы комбинатды октябрыга бодаларга ноябрь айда продукциянын бүгү хевирлеринин талазы-биле барык-ла 10 хуу хөй бараанын чуртка берген. Мурнакчы совет бүдүрүлгенин дуржулгазын комбинатта калбаа-биле непередип турар. Блангыя инженер Ковалёвтуң методу бүдүрүлгенин күш-ажылын бедидеринге арганы берип турар. Гоминданчы дарлалдың үезинин деннели-биле алырга,

комбинаттын ажалчынарнын күш-ажылынын бүдүрүкчүлүгү 21 хуу ажыг бедээ.

ПЕКИН. Кыдаттын ажалчы чоннары продукция бүдүрүп үндүрүшкүчү бедидери болгаш камналга дээш патриотчу чарышты калбартып чорутушаан, бүдүрүлгелерин чыл планнын хуусаа бетинде күүсөдир дээш чедишикинниг демисежиңи турар. «Гунженьжибао» солунун медээлеп турары болза, Цзянзонун күрүнениң хөмүр даш уургайынын шахтерлары ноябрь 20-де чыл планын 6 хуу ажыг күүсеткен болгаш 3.500 миллион юанейнин немелде продукциясын берип, продукцияның бот-үнезин 13 хуу чийеткен.

(СЭТА).

Кыдаттын улустарының найыралдык өг-бүлөезинде

ПЕКИН. Беш жызы-бүрү националдардык 11 муң кижиниң чурттап турар чери болуп Цинхай мжуунун Хайнань районунга чоокта чаа автономнуң тибет чазак тургустунган деп Синьхуа агентилелиниң корреспондентинин Сининден дыңнадында чугаалап турар. Ол автономнуң округтун чоңунун 36 хире хуузу тибеттер болуп турар, өске кезин моолдар-кыдаттар, ту болгаш дунганнар деп аймактар болуп.

Автономнуң чазактын даргазынга тибет кижи сонгуттурган. дарганын ораалакчыларынга кыдат болгаш моол кижилерни сонгаан.

Автономнуң округ Кукуноор хөлдүч чөөн талазында турар. Чер ажалдык улуг эвес райондан аңгыда, автономнуң округтун өске бүгү районнарында көшкүн тибеттер болгаш моолдар чурттап турар.

(СЭТА).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының VII сессиясында совет төлээлериниң баштыгы А. Я. Вышинскийниң Нью-Йорктан үнгени

НЬЮ-ИОРК. КНО-нуң Кол Ассамблеязының VII сессиясында совет төлээлериниң баштыгы ССРЭ-ниң даштыкы Херектер министри А. Я. Вышинский декабрь 9-та Нью-Йорктан Москваже үнүпкен. Вышинскийни Польшанын даштыкы херектер министри Скушевский, Чехословакияның төлээлериниң баштыгы, Чехословак Республиканын даштыкы херектер министриниң орадакчызы Секанинова, УССР-ниң болгаш БССР-ниң Кол Ассамблеяны VII сессиясында төлээлериниң баштыгы А. М. Барановский болгаш К. В. Киселев, ССРЭ-ниң КНО-да доктаамал төлээлекчизи В. А. Зорин, парлалганын хөй саныг төлээлекчилери болгаш чыгылган чон үдээ.

Америк солуннарын корреспондентилери, агентилелдер, телевидение болгаш радио дамчыдылга төптеринин төлээлекчилери эгелеп турар байырлалдар-биле холбаштыр элээн каш сөстөр чугаалаарын дилээннер. Ол дилеге хармы кылдыр А. Я. Вышинский долчу медеглеп кылган.

Силер, эгелеп турар байырлалдарга холбаштыр элээн каш сөстөр чугаалаарын дилеп турар болзунарарда, мен ажал хүннеринин дугыйын

да, хамыктын мурунда Кол Ассамблеяның ажалының дугайында чугаалаар ужурулук мен деп А. Я. Вышинский медеглээн. Тайбынның чепсээ болур Кол Ассамблеяның ажалы багай болган деп А. Я. Вышинский айткан. Тайбынны чедип алырынче чүгү уланмаан эвес харын делер, дайынны ургулчулээринче уланган резолюцияны корей айтырынның талазы биле Кол Ассамблеяның хүлээп ганы-ла ол түнелди бадыткап турардыр. Катгышкан Нациялар Организациязы тайбынның чепсээ кылдыр тургустунган. Ол ындыг боол болур болгаш болур ужурулук-даа. Ынчалза-даа амгы үеде ол тайбынның чепсээ болурундан дыка ырай берген. Совет Эвилелинин талазы-биле чүл дээрге, совет төлээлер болза, Катгышкан Нациялар Организациязы тайбынның херек кырында чепсээ болуун дээш, бодунун бүгү күженишикиннерин салып келген болгаш моон сонгаар-даа салыр апар.

Түнеллинде А. Я. Вышинский америк улуска, тийбин дээш туржуп турар бүгү-ле кижилерге эгелеп турар байырлалдар-биле холбаштыр байыр чедирген.

(СЭТА).

Тайбынның национал шаңналын Болгарияда тышып турары

СОФИЯ. Болгарияның телеграф агентилелиниң дамчыдып турары болза, тайбын камгалалынын болгар национал комитеттин бадылап тургусканы тайбынның Национал шаңналын декабрь 9-та элээн каш кижилерге тывыскаан.

Шаңнагырлар болза: Николе Вапцаровка (өлгенин соонда) — «Чыныды шүлүктөр» деп ному дээш;

профессор Иван Фуневке баштаткан бөлүк скульпторжуларга — «Корей черде» деп скульптура дээш; Николай Марангозовка — тайбын камгалалынын шүлүктү чогаалдары дээш; Георгий Карасловавка — «Маадырлыг Корейда» деп ному дээш; Богомил Новевке — «Эскерликчи чорук» деп ному дээш.

(СЭТА).

Шериг керээлеринге удур, чаңгыс-аай, тайбыңга ынакшылдык хамаарышлас болгаш демократтыг Германия дээш

БЕРЛИН. АДН агентилелинин үдүндүрү турары өзугаар алырга, чаңгыс эп, тайбын болгаш хосталга дээш катыжышкынын немец шимчээшиниң Чөвүлели декабрь 8-те медеглеп парлаан. Немец улус «ниити керээни» болгаш Париж керээзин каян-даа хүлээп албас, чүгө дээрге, ол керээлер улустун амыдырал эрге-ажыктарына кыжыңдыр турар керээлер болуп деп ол медегилде чугаалап турар. Ол керээлерни боттандырып чорударына удур демисежирин немец улус бодунун национал хүлээлгези кылдыр санап турар.

Ниити-герман сонгудалары чорударының дугайында Чөөн болгаш Барыны Германияның төлээлекчилеринин аразынга чугаалажышкынарны доп-дораан эгелээрин немец катыжышкынын шимчээшиниң Чөвүлели негеп турар.

Шаанда рейхсканлиер турган Вирт, бургомистр турган Вильгельм Эльфес, бундестагтын депутаты Грете Тиле болгаш Барыны Германиянын өске-даа сургалыг ажалдакчылары ол медегиле ат салганнар.

(СЭТА).

Корейда болушкуннар

Корейның Улустун армиязының Кол командылалының дыңнады

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республикасы Улустун армиязының Кол командылалының декабрь 10-да дыңнатканы болза: Эрткен хүнүн дургузунда Корейның Улустун армиязының катыжышкынарны биле кыдат улустун эки-турачы кезектери америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы

шериглерге удур ол черлеринге ужурулуктуг тулачушкуннарны чоруткан.

Декабрь 11-де Улустун армиязының зениттик кезектери болгаш адыгы-аччылар дайзынын 3 самолётун андара аткан болгаш 11 самолётту урей аткан.

(СЭТА).

Бразилияда тайбың дээш демисел

МОНТЕВИДО. «Импrensa популяр» солунун дыңнадынын өзугаар алырга, чоокта чаа Рио-де-Жанейрога Бразилияның федералдык округунун тайбын талаакчыларынын конференциязы болуп эрткен. Анаа чурттуң суратлыг хөй-ниити ажалдакчылары, интеллигенциянын болгаш ажалчы ангынның төлээлекчилери, профвилет шимчээшиниң удуртукчулары киришкен.

Улустарнын тайбын камгалалынын Конгресин чыылдырары дээш база анаа Бразилиянын киржири дээш калбак кампанияны конференция дооскан. Дайынның айылынын улгадып турары-биле болгаш тайбың дээш демиселди күштелдирерин чугулазы-биле холбашкан айтырыгларны конференцияга чугаалажып көргөн.

Бразил улустун тайбыңче турасоруун ол конференция база катан бадыткаан. «Бистин улзузвугу дайынче кым-даа кир тарттын шыда-вас деп чүгөге бис өзүрелдиг бис» деп генерал Буксбаумнун чугаазына конференциянын киржикчилери димиттиг адыш часкаашкынарчы биле ужурашкан.

Корейда дайынны буруу шала-бүгү даштыкы шериглерни Корейдан доп-дораан үндүрени негеп турар резолюцияны конференцияга хүлээп алган. «Бразил улусту дайынче кир тарттарын чепсээ болур» АКШ-биле шериг дугуржугазын конференциянын киржикчилери буруу шалакканнар.

Конференцияга улустарнын тайбын камгалалынын Конгресинче баар төлээлерни сонгаан.

(СЭТА).

Бонн чагырыкчыларның өжээркек планнары

БЕРЛИН. Боннун болгаш Парижтин чаңгыс талаалыг шериг керээлеринин дугайында айтырыг талазы-биле бундестагга болган санал-оналдарнын түнелдерин тайылбыр-лавышаан, Германияның демократтыг парлаггазы болза, бонн чазактын иүүрүнде барын-герман монополистер болгаш оларнын агентуразы барын-герман парламентаин өжээркек медегилдер кылдыр амыдыралды илдири кылдыр амыдыралды деп медегилеп турар.

Чазактын мурундан хөй кезинде-ле Совет Эвилелинге удур халдашкынардык медегил кылгаш, бонн канцлер Аденауэр «герман шериг үезин», «улуг немец солдат чаңчыларны» мактап турган. Санал-оналдар болуп турда бодунун ийи дугаар чугаазына Аденауэр өжөөнниг кыйгырларынын алыс утказын тайылбырлап турган. Бонн чазак болза, «Чөөн чүккө удур халдашкынын» дугайында Шумахернин тезинге үндөилетинип хөдөлип турар деп Аденауэр медеглээн.

Бонн бөлүк чүгүлө медегилдер биле кызыгаарлатынып калбаан. «Чөөн болгаш барын талааларда амгы үедеги кызыгаарларны немец улус чүүлүг деп көрбей турары» чаңгыс талаалыг керээлерге ат салып турар үеде хөйге медегилер деп саналды чазак коалициязынын партиялары бундестагче кириген. Ол-ла коалициянын негелдизи-биле бун-

дестаг «Одер—Нейсс шугумун тавараан кызыгаарны чүүлүгүзүмдей турарынын» дугайында шитпир үндүргөн.

«Нейсс лейчланд» солун Аденауэрнин база бир чугаазын чижекке ап турар. Ол чугаа болза, «Потсдамче элгир чорукту» болдурбас дээш, өскээр чугаалаарга, герман айтырыгы бүгү немец улустун эрга-ажыктарына таарыштыр тайбын арга-биле шитпирдээрин болдурбас дээш дөрт күрүнелерин аразынга чугаалажышкынарны үзе согарын канчап-даа турал, чедип алырын Аденауэрнин орадалжып турары керечилеп турар.

Чазак коалициязынын өске-даа партиялары санал-оналдарнын үезинде милитаристиг болгаш өжөөнни боддалдарны илдерип турар медегилдерин талазы-биле Аденауэрден чыдып каггазын орадалжып турган дээрин санал-оналдар көргүскөн. Германиянын сорулгазы болза, «пушкалар болгаш саржак» бүдүрери болуп деп Боннун ажал-агай министри Эрхард ыят чогу-биле медеглээн. «Европейжи армиянын» иштиңге агрессчи герман армияны тургузарын депутат Рехенберг шепеп турган.

Бонн милитаристтерин ол бужарбак медегилдери Барыны Германиянын чонун ханызы-биле килеңдеткен.

(СЭТА).

Барыны Германияда аш-чем талазы-биле бергедээшкннер

БЕРЛИН. Барыны Германиянын радио-зунун дыңнадып турары-биле алырга, бонн чазактын органы «Бюллетен» солунда көдээ ажалдакчы болгаш ыяш ажалынын хандырлазынын статс-секретари Зоннеманнын чүүлүн парлаан. Зоннеман болза, Барыны Германияда

саржак канчаар-даа аажок чедишпейн турар деп билинген. Саржак өртөөнин дыка улуг болуп турарындан чон ону садып алып арга чок болуп турар болгаш маргарин чиири-биле кызыгаарлатынып турар деп Зоннеман демдегеп турар.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Главинопрокаттын Тыва конторазы Областың кино экраннарынче ши чогаадкчызы Александр Корнейчуктун

„Украинаның ховуларында“

деп уран-чечен шинзин кино кылдыр тырттырганын тарадып үндүргөн. Кинону Киевтин уран-чечен кинолар студиязы 1952 чылда бүдүрүп кылган. Главинопрокат 1952 чылда үндүргөн.

ССРЭ-де болгаш капиталистиг чурттарда национал орулга дугайында

(Төнчүзү. Эгези 3-кү арнында).

рыгдалдарынын 64 хуузу болуп турар.

Күрүнө бюджет болза, социалистиг делгеренгей бүдүрүлгенин калбарышкынын чорудулазынга улуг салдарлыг болгаш коммунизминин материал техниктиг суурун тургузарына база совет улустун коммунистиг кижизидилгезинге дыка улуг шитпирлиг ролду ойноп турар.

Бир эвес ССРЭ-ниң күрүнө бюджети тайбың, тургузукчу характерлиг болгаш совет улустун материалдык болгаш культурулук херекчилерин хандыраарыне уланган туруп турда, капиталистиг чурттарнын бюджетиде анаа көңүс удурлашык-как болуп турар. Капиталистиг чурттарнын бюджетиде болза, капиталистиг күрүнелеринин экономиказын милитаризастаарына чыгырткан болгаш ажалчы чоннарын кулданырычыч уланган.

АКШ-тын 1952—1953 чылдарда күрүнө бюджетинге шериг чарыгдалына көрдүнгөн хемчээли бюджеттиң 74 хуузу эжелеп турда, улус чырыдышкынын чарыгдалдарына чангыс хуудан хөй эвисти кириген болгаш кадык камгалалына безин чангыс хуу чеплес болган. Ол «мурнакчы» деп санатынып турар чуртта 6 миллион уруглар азы бүгү уругларнын бештин бирээни школарда өөрөнөйин турар болгаш ында 10 миллион кижи бирик билбес болуп турар. Ындыг чижектерни капиталистиг чурттардан хөйну көргүзүп болур.

Ажыл-агынын социалистиг системанын капиталистиг системадан артык күштүүн бистин национал орулгазынын өзүлдези херечилеп турар. ССРЭ-де ол темпилер капиталистиг чурттардан ыракта бедик бо-

луп турар.

Сталинчы беш чылдарнын ийи баштайгы беш чылдарында национал орулга 1928 чылда 25 миллиард рубль турганындан 1937 чылда 96,3 миллиард чедир өскөн. Ол чылдарда национал орулганын чылда ортумак өзүлдези 16—17 хуу болуп турган. Делегейин ийги дайынның мурунда (1940 чыл) ССРЭ-нин национал орулгазы 128,3 миллиард рубль чедир өскөн. ол болза, Россиянын 1913 чылдагы национал орулгазындан 6 катап ажыг болуп турар.

Дайын сөөлүндеги беш чылдын чылдары национал орулганын улам ынай өзүлдезиниң чылдары болган. Ол орулга 1948 чылга деннээрге 1949 чылда 17 хуу, а 1950 чылда 21 хуу өскөн. Ынчангаш ССРЭ-ниң национал орулгазы 1940 чылдан 1950 чылга чедир 84 хуу өскөн.

ССРЭ-ниң национал орулгазынын өзүлдезинин дугайында саннар болза, бистин күрүнөвистин бүдүрүкчү күштеринин хөгжүлдесиниң бедик темпилеринин көргүзүлгери болур. ССРЭ-ниң хөгжүлдесинин бешки беш чыл планы национал орулганын өзүлдезин 60 хуудан эвээш эвес өстүренин көргөн.

Улус демократиязының чурттарында национал орулганын улуг өзүлделери база бар болуп турар. Эрткен 1951 чылда Польшанын национал орулгазы 12 хуу, Чехословакиянын—10 хуу, Венгриянын—22 хуу, Болгариянын 30 ажыг хуу өзүлделди болуп турар. Кыдат Улус Республикада национал орулганын улуг өзүлдези база бар болуп турар.

Национал орулганын шак ындыг кайгамчыктыг улуг өзүлдезин чангыс-даа капиталистиг чурт билбес. Делегейин ийги дайыннын

сөөлүнде капиталистиг чурттарда колдуунда-ла национал орулганын кызырлышкыны болуп турар. АКШ-та национал орулга 1940 чылга деннээрге 1950 чылда 0,8 хуу, Англияда 11,5 хуу, Францияда 15,6 хуу кудулаан болуп турар.

Бистин чуртувустун национал орулгазынын улуг өзүлдези болза, социалистиг экономиканын хөгжүлдесинге таарышкан чамдык факторлар-биле тайылбырлатынар. Чүнүнда мурунда бисте бодунун күш-ажылы-биле национал орулганын тургузуп турар ажалдакчыларнын сан талазы-биле доктаамал өзүлдези-биле тайылбырлатынар. Бистин чуртувуста мөлчүлгө каян кезээде узуктатынган. ССРЭ-де ажалчы чонун күш-ажылга эргези Сталинчы Хоойду өзугаар магадылатынып турар. ССРЭ-де ажалчынарнын болгаш албан хаакчыттарнын саны чыл тутум-на өзүп турар. 1950 чылдын төңчүзүнде ажалчынарнын болгаш албан хаакчыттарнын саны 39 миллион 200 муң кижи турган болза, 1952 чылдын эгезинде анаа база 1 миллион 600 муң кижи немешкен. Бешки беш чыл планы ажалчынарнын болгаш албан хаакчыттарнын санын 1950 чылдын деннелинге удур барык 15 хуу өстүренин көргөн. Оон ынай ССРЭ-де ажалчынарнын болгаш албан хаакчыттарнын дөрттүн үжү национал орулганы боттары-биле тургузуп турар черлерде ажалдап турарын демдеглээр херек.

Капиталистиг чурттарда байдал оортан көңүс сыр өске болуп турар. Ында доктаамал ажал чок чорунун уржунда миллион-миллион кижилер ажал чок болуп турарлар. Италияда 2 миллион, Барыны Германияда барык 3 миллион, Японияда 10 миллион хире кижи бүрүн болгаш чартык ажал чок байдалда таваржып турар. АКШ-та 3 миллион кижи бүрүн ажал чок болгаш 10 миллион кижи чартык ажал чок байдалда турар.

ССРЭ-де ажалчынарнын болгаш албан хаакчыттарнын санынын өзүлдези оларнын мергежил талазы-биле өзүлдези-биле бүрүн харылаалыг болуп турар, ынчангаш материалдык үнелиг чүүлдерин, тодаргайларга, национал орулганын тургузарын көвүдедиринин аргазы улам-на улгадып турар. Амгы үеде бистин чуртувуста 5,5 миллион дээди болгаш ортумак эртемниг тускай эртемниглер ажалдап турарлар. Ол болза, дайын мурундагызындан 2 катаптан хөй болуп турары ол. Оон ынай чыл бүрүлде фабрика-заводтарнын ус-дарган өөрөдилге черлери хөй санын мергежилдик кадрларны белеткеп турарын айтыры чугула. Ол өөрөдилге черлери 1946—1950 чылдарнын дургузунда бистин үлөтүрүүскө 3.389 мергежилдик ажалчынарны белеткеп берген.

Национал орулганын өзүлдезинге бир херектиг чугула факторларнын бирээни болза, күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүнүн бедилешинин болур. 1940 чылдан 1951 чылга чедир социалистиг үлөтүргө күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү 70 хуу өскөн, оон-биле кады үлөтүр продукциязынын немей өзүлдезинин 70 хуузу күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүн бедиткени-биле чедип алдынган.

Национал орулганын өстүрөрүн бир чугула чүүлдери болза, чигеттерни болгаш материалдарын камнаары, бүдүрүлгенин күчүлдерин четче ажыглаары, эргилде хөргилдерин саарылгазын дүргедедири болур. Ол чугула факторларга кол чүүлдеринин бирээни кылдыр продукциянын бот-үнезин чигедирин база айтыр ужурулук.

Ажыл-агынын социалистиг системанын капиталистиг системадан артык күштүү улус ажыл-агыйнын күчүлүгү көдүрүлүшкүнүңе болгаш чонун материалдык культурулук деннелерин бедилеринге, эң чугула байдалдарны тургускан.

А. КАПУНОВ,

Облсак килдизинин эргелекчизи.